

ОСОБЛИВОСТІ ВДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Досліджено проблемні питання вдосконалення нормативно-правового забезпечення державної безпеки України в сучасних умовах як важливої складової національної безпеки держави.

На підставі здійснених досліджень визначено авторські погляди на місце державної безпеки в системі національної безпеки України, проаналізовано чинне законодавство, яке регламентує забезпечення державної безпеки, основні напрями діяльності її суб'єктів та сформовано авторське бачення щодо визначення особливостей її нормативно-правового забезпечення в сучасних умовах.

Ключові слова: Конституція України, державна безпека, національна безпека, правоохоронні органи, розвідувальна діяльність, контррозвідувальна діяльність, правоохоронна діяльність, сфера державної безпеки.

Постановка проблеми. В сучасних соціально-економічних та політичних умовах функціонування нашої держави проблеми забезпечення її національної безпеки набувають особливої гостроти. В Конституції України у статті 17 зазначено, що забезпечення державної безпеки і захист державного кордону України покладаються на відповідні військові формування та правоохоронні органи держави, організації і порядок діяльності яких визначаються законом.

Чинне законодавство України не дає визначення такого терміна, як державна безпека, не визначає його змісту. Водночас державна безпека згадується у низці законів України, які регламентують національну безпеку України та діяльність суб'єктів її забезпечення.

Наприклад, у Законі України «Про основи національної безпеки України» державна безпека розглядається як сфера національної безпеки, визначаються загрози у цій сфері та основні напрями державної політики з питань національної безпеки [1, ст. 7]. У статті 1 Закону України «Про контррозвідувальну діяльність» визначено, що контррозвідувальна діяльність – спеціальний вид діяльності у сфері забезпечення державної безпеки, яка здійснюється з використанням системи контррозвідувальних, пошукових, режимних, адміністративно-правових заходів, спрямованих на попередження, своєчасне виявлення

і запобігання зовнішнім та внутрішнім загрозам безпеці України, розвідувальним, терористичним та іншим протиправним посяганням спеціальних служб іноземних держав, а також організацій, окремих груп та осіб на інтереси України [2].

Законом України «Про Службу безпеки України» визначено, що Служба безпеки України – державний правоохоронний орган спеціального призначення, який забезпечує державну безпеку України [3, ст. 1].

У Законі України «Про Національну гвардію України» зазначено, що Національна гвардія України є військовим формуванням з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України і призначено для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань, охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з правоохоронними органами – із забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій (ст. 1) [4]. Отже, Національна гвардія України згідно з чинним законодавством є суб'єктом забезпечення державної безпеки України.

Відповідно до Закону України «Про розвідувальні органи України» встановлено, що основними завданнями розвідувальних органів є здійснення спеціальних заходів, спрямованих на підтримку національних інтересів і державної політики України в економічній, політичній, воєнній, військово-технічній, екологічній та інформаційній сферах, зміцнення обороноздатності, економічного і науково-технічного розвитку, захисту та охорони державного кордону; участь у боротьбі з тероризмом, міжнародною організованою злочинністю, незаконним обігом наркотичних засобів, незаконною торгівлею зброєю і технологією її виготовлення, незаконною міграцією тощо [5, ст. 4]. Тобто, суб'єкти розвідувальної діяльності де-юре не є суб'єктами забезпечення державної безпеки, але зміст їх завдань безпосередньо належить до забезпечення державної безпеки.

У Конституції України та відповідно до чинного законодавства державна безпека розглядається як складова національної безпеки, її окрема сфера. Забезпечення державної безпеки регламентовано на законодавчому рівні і здійснюється спеціально уповноваженими на те суб'єктами. Водночас у чинному законодавстві немає визначення та закріплення терміна «державна безпека», не сформовано сучасне тео-

ретико-методологічне підґрунтя щодо визначення місця державної безпеки в системі національної безпеки України.

Стан дослідження. Вирішення проблеми визначення державної безпеки, її змісту, форм та методів забезпечення, її місця в теорії національної безпеки, формуванням відповідного понятійного апарату присвячені роботи багатьох фахівців-науковців у цій сфері, а саме: Ю. Булигіна, Л. Григорян, Ю. Долгополова, М. Карпушина, П. Коршикова, О. Белова, В. Гончаренка, С. Гордієнка, В. Картавцева, М. Потебенька, С. Селіванова та ін.

Так, науковці І. Корж, Є. Скакун пропонують розглядати державну безпеку через призму поняття «національна безпека» і вважають, що державна безпека – це збалансований стан функціонування держави як політичного інституту влади, який досягається шляхом прогнозування, попередження, виявлення та мінімізації негативного впливу існуючих і ймовірних загроз основним ознакам держави та дає змогу державі ефективно реалізовувати своє соціальне призначення щодо забезпечення подальшого розвитку особи (громадянина), суспільства, держави [6, с. 74–75].

У науково-практичному коментарі до Кримінального кодексу України М. Потебенько та В. Гончаренко зазначають, що державна безпека України – це стан захищеності корінних підвалин суспільства, державних інститутів, необхідних для виконання державою своїх функцій з управління загальнозначущими справами суспільства [7, с. 16].

С. Яценко розглядав державну безпеку як стан захищеності державної влади, суверенітету, територіальної цілісності, обороноздатності, спокою народу, громадської злагоди, довілля, національної та релігійної рівності [8, с. 21].

Фахівець із національної безпеки О. Вовк вважає, що державна безпека – складова національної безпеки, стан захищеності державної влади, суверенітету, територіальної цілісності, громадської злагоди, що забезпечується діяльністю державних органів і законодавчо, і реально [9, с. 11].

М. Мельник, М. Хавронюк вважають, що державна безпека – це захищеність державного суверенітету, конституційного ладу, територіальної цілісності України, її економічного, науково-технічного й оборонного потенціалу, державної таємниці, правопорядку, державного кордону, життєво важливої інфраструктури та населення від розвідувально-підривної діяльності іноземних спеціальних служб, а також від терористичних та інших особливо небезпечних зазіхань з боку злочинних організацій, груп чи осіб [10, с. 274].

С. Гордієнко пропонує розглядати державну безпеку як форму (різновид) національної безпеки, що передбачає спроможність держави забезпечувати стабільне функціонування державних та суспільних інституцій, а також стан їхньої захищеності від потенційних і реальних загроз [11, с. 116].

Вважаємо, що найвдаліше дефініцію державної безпеки розкрито член-кореспондентом Національної академії правових наук України, доктором юридичних наук, професором В. Пилипчуком, який вважає, що державна безпека – захищеність державного суверенітету, конституційного ладу, територіальної цілісності, економічного, науково-технічного та оборонного потенціалу України від зовнішніх і внутрішніх загроз, розвідувальних, терористичних та інших протиправних посягань спеціальних служб іноземних держав, а також організованих злочинних організацій, окремих груп та осіб на життєво важливі інтереси України [12]. Водночас В. Пилипчук наголошує, що необхідно зважати на те, що державна безпека не зорієнтована на певну сферу суспільних відносин, і завдання щодо забезпечення державної безпеки мають реалізовуватися в усіх сферах національної безпеки України (у разі появи загроз життєво важливим інтересам України у зазначених сферах) [13, с. 28].

Тобто, ототожнювати забезпечення державної безпеки тільки з контррозвідувальною діяльністю недоцільно. Загрози державної безпеки можуть бути і зовнішні, і внутрішні, що підтверджується специфікою ведення гібридної війни РФ проти України.

На підставі вивчення поглядів учених на визначення терміна «державна безпека», ми вважаємо, що державна безпека – це форма (вид) забезпечення національної безпеки, яка реалізується державними інститутами з використанням розвідувальної, контррозвідувальної та оперативно-розшукової діяльності з метою охорони та захисту державного суверенітету, незалежності, конституційного ладу, територіальної цілісності, економічного, науково-технічного та оборонного потенціалу України, її державного управління та національних інтересів від зовнішніх та внутрішніх загроз з боку розвідувальних, терористичних та інших протиправних посягань спеціальних служб іноземних держав, організованих злочинних угруповань, окремих осіб та протидії скоєнню кримінальних корупційних правопорушень, які становлять загрозу національній безпеці України. Забезпечення національної безпеки у формі державної безпеки реалізується у всіх сферах національної безпеки України.

Наведене дає підстави поділяти погляди окремих науковців, що законодавство України у сфері державної безпеки є комплексною

галузю вітчизняного законодавства, яка складається з системи інститутів, нормативно-правових актів та нормативно-правових приписів, що мають цілісний та взаємоузгоджений характер і регулюють відносини у сфері державної безпеки України [12].

Аналіз чинного законодавства України в сфері державної безпеки свідчить про необхідність його вдосконалення, законодавчого закріплення дифеніції державної безпеки, доповнення суб'єктів забезпечення державної безпеки, визначення нормативно-правових умов виявлення, ідентифікації, попередження та усунення небезпек та загроз державній безпеці України.

Мета статті – на підставі проведених досліджень, зважаючи на сучасні умови, у яких знаходиться Україна, та з урахуванням перспектив її розвитку, – визначити особливості вдосконалення нормативно-правового забезпечення державної безпеки України.

Виклад основних положень. Законом України «Про основи національної безпеки України» (ст. 7) визначені основні реальні та потенційні загрози національній безпеці України, стабільності в суспільстві у сфері державної безпеки, якими є:

- розвідувально-підривна діяльність іноземних спеціальних служб;
- загроза посягань з боку окремих груп та осіб на державний суверенітет, територіальну цілісність, економічний, науково-технічний і оборонний потенціал України, права і свободи громадян;
- поширення корупції в органах державної влади, зрощення бізнесу і політики, організованої злочинної діяльності;
- злочинна діяльність проти миру і безпеки людства, насамперед поширення міжнародного тероризму;
- загроза використання з терористичною метою ядерних та інших об'єктів на території України;
- можливість незаконного ввезення в країну зброї, боєприпасів, вибухових речовин і засобів масового ураження, радіоактивних і наркотичних засобів;
- спроби створення і функціонування незаконних воєнізованих збройних формувань та намагання використати в інтересах певних сил діяльність військових формувань і правоохоронних органів держави;
- прояви сепаратизму, намагання автономізації за етнічною ознакою окремих регіонів України.

Аналіз цих загроз свідчить, що вони можуть бути і зовнішніми, і внутрішніми, формуватися за межами України та всередині країни. Не всі вони можуть бути ідентифіковані, виявлені та упереджені тільки здійсненням контррозвідувальної діяльності Службою безпеки

України, підрозділами Управління державної охорони та Державної прикордонної служби, які відповідно до чинного законодавства є суб'єктами контррозвідувальної діяльності, що визначена законом як спеціальний вид діяльності у сфері забезпечення державної безпеки.

Зважаючи на визначені законом України загрози державній безпеці, ми можемо визначити чинну нормативно-правову базу забезпечення державної безпеки, котру сьогодні утворюють закони України: «Про оперативно-розшукову діяльність» [14], «Про Службу безпеки України», «Про контррозвідувальну діяльність», «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» [15], «Про Національне антикорупційне бюро України» [16], «Про Національну гвардію України», укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України. Важливість наявності сучасного нормативно-правового забезпечення державної безпеки свідчить, що тільки у 2014/2015 рр. Указами Президента України № 880/2014 та № 474/2015 вводилися в дію рішення РНБО України: «Про рішення РНБО України від 04 листопада 2014 р. «Про невідкладні заходи із забезпечення державної безпеки» [17] та «Про рішення РНБО України від 20 липня 2015 р. «Про невідкладні заходи щодо нейтралізації загроз державній безпеці»», якими були поставлені відповідні завдання з забезпечення державної безпеки України [18].

Чинна нормативно-правова база, яка регламентує забезпечення державної безпеки її суб'єктами, не в повному обсязі відповідає сучасним викликам та загрозам і потребує вдосконалення з урахуванням специфічних умов її забезпечення.

Якщо йдеться про зовнішні загрози державній безпеці, то було б доцільно внести відповідні зміни у статтю 4 Закону України «Про розвідувальні органи України», шляхом доповнення до основних завдань розвідувальних органів України завдання з здійснення спеціальних заходів, спрямованих на підтримку національних інтересів і державної політики України в сфері державної безпеки. У зв'язку з особливостями ведення гібридної війни РФ проти України, під час якої супротивником використовуються кримінальні структури, здійснюється їх озброєння та бойове злагодження, було б доцільно шляхом здійснення доповнень у статтю 6 Закону України «Про розвідувальні органи України» визначити для всіх розвідувальних органів сферою їх діяльності – державну безпеку. Так ми законодавчо визначимо розвідувальні органи України суб'єктами забезпечення державної безпеки та утворимо сучасне нормативно-правове підґрунтя для здійснення розвідувальної діяльності в інтересах забезпечення державної безпеки, протидії її зовнішнім загрозам.

Що стосується внутрішніх загроз державній безпеці України, то ми повинні враховувати ті специфічні умови, у яких знаходиться наша країна протягом останніх двох років. Із метою сучасного забезпечення державної безпеки ми зобов'язані здійснити роботу над помилками, отримати відповідь, чому ми маємо анексовані та тимчасово окуповані території? Чому не була забезпечена внутрішня безпека держави як об'єкта державної безпеки? Які нові внутрішні загрози державній безпеці виникають чи можуть виникнути? Що необхідно зробити на організаційному, правовому, технологічному та інших рівнях, щоб суб'єкти забезпечення державної безпеки були спроможні протидіяти гібридним загрозам та небезпекам. Одним із ключових завдань для суб'єктів законодавчої ініціативи повинно бути формування ефективної нормативно-правової бази забезпечення державної безпеки, яка має відповідати сучасному стану держави та забезпечити безпечні умови її розвитку.

В умовах гібридної війни одним із головних завдань державної безпеки України має бути забезпечення внутрішньої безпеки країни, її державного управління від впливу організованої злочинності та інших внутрішніх загроз [19, с. 16]. Внутрішня безпека держави – система державних органів та інституцій, які мають і реалізують повноваження та засоби для захисту України та її населення від злочинної, корупційної, підривної діяльності кримінальних структур та осіб, небезпечних соціальних конфліктів, техногенних і природних катастроф, епідемій, інших загроз, що виникають усередині держави. Внутрішня безпека держави безумовно є об'єктом державної безпеки України.

Одним із дієвих та сучасних інструментів забезпечення внутрішньої безпеки держави як об'єкта державної безпеки є впровадження і законодавче закріплення діяльності кримінальної (внутрішньої) розвідки. Кримінальна розвідка – форма внутрішньої розвідки та вид розвідувальної діяльності державних органів, спеціально створених для боротьби з організованою злочинністю, яка здійснюється на території держави та забезпечує раннє попередження та своєчасне запобігання внутрішнім загрозам, надає дані про можливість утворення злочинних угруповань, корупційних схем, інформує про дії злочинних угруповань, корупцію та інші кримінально карані дії. Кримінальна розвідка є одним з інструментів і одночасно способів забезпечення державної безпеки України [20, с. 168].

Суб'єктами кримінальної розвідки повинні бути: Національне антикорупційне бюро України, спеціалізовані підрозділи по боротьбі з організованою злочинністю у правоохоронних органах України. Координація діяльності суб'єктів кримінальної розвідки повинна

здійснюватися відповідно до ст. 7 Закону України «Про розвідувальні органи України». Правовою основою для прийняття Закону України «Про кримінальну (внутрішню розвідку)» є: Конституція України, закони України: «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», «Про Раду національної безпеки і оборони України», «Про розвідувальні органи України», «Про оперативно-розшукову діяльність».

На нашу думку, основними завданнями кримінальної розвідки повинні бути законодавчо визначенні такі завдання:

- виявлення чинників формування ризиків, загроз та небезпек криміналізації суспільства, національній безпеці України та її державному управлінню, а також надання цієї інформації суб'єктам забезпечення національної безпеки з метою організації та здійснення превентивних заходів щодо їх мінімізації та усунення;

- пошук, обробка та надання розвідувальної інформації про:

- проникнення представників кримінальних структур, їх корумпованих зв'язків до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, підготовку ними та ухвалення протизаконних рішень, що спрямовані на виникнення кризових ситуацій у країні;

- причини й умови виникнення явищ і чинників, що сприяють виявам сепаратизму, тероризму та екстремізму, створенню та функціонуванню незаконних воєнізованих збройних формувань, поширенню загроз національній безпеці та державному управлінню, пов'язаних із кримінальною та корупційною діяльністю злочинних угруповань та посадових осіб;

- виявлення та оцінювання загроз і чинників формування латентної злочинності в Україні, професійної та організованої злочинності, корупції, скоєння суспільно небезпечних злочинів, ризиків кримінологічної безпеки, їх впливу на стан національної безпеки України;

- сприяння правоохоронним органам встановленню місця перебування та джерел фінансування осіб, які оголошені в міжнародний розшук, щодо яких за рішенням суду здійснюються оперативно-розшукові заходи, але встановити місце їх перебування заходами, визначеними оперативно-розшуковою діяльністю, неможливо;

- надання допомоги правоохоронним органам із збору інформації щодо здійснення або підготовки до здійснення посадовими особами чи групою осіб суспільно небезпечної діяльності, відповідальність за яку передбачена Кримінальним кодексом України, з метою відкриття кримінального провадження;

- пошук, обробка та надання визначеним цим законом органам державної влади інформації про стан організованої злочинності та

корупції в державі з метою напрацювання загальнодержавних заходів щодо їх мінімізації та усунення;

- запобігання реалізації реальних загроз державній та національній безпеці України організованою злочинністю та корупцією, упередження явищ і чинників, що ними викликаються і створюють потенційну загрозу національній безпеці України;

- надання пропозицій щодо здійснення заходів із нейтралізації та ліквідації організованих злочинних угруповань, створення необхідних умов для їх викриття іншими оперативно-розшуковими та кримінально-процесуальними засобами;

- участь у боротьбі з міжнародною організованою злочинністю, зокрема з тероризмом та іншими формами екстремістської діяльності, незаконним обігом наркотичних засобів, незаконною торгівлею зброєю і технологією її виготовлення, торгівлею людьми, незаконною міграцією.

Досвід упровадження кримінальної розвідки як складової системи державної безпеки у боротьбі з організованою злочинністю та корупцією у розвинутих демократичних країнах, а саме: Австрії, Бельгії, Великобританії, Голландії, Китаї, Канаді, Литві, США, Фінляндії свідчить про його ефективність.

Кримінальна розвідка у цих країнах є одним із найпотужніших механізмів раннього виявлення, запобігання виникненню внутрішніх загроз національній безпеці, перетворенню потенційних загроз на реальні [21, с. 233–234].

Упровадження та законодавче закріплення права України здійснювати кримінальну розвідку в системі забезпечення державної безпеки надасть змогу не тільки ефективно виявляти внутрішні загрози на території країни, а й здійснювати законно визначену розвідувальну діяльність на тимчасово анексованих та окупованих територіях України з метою отримання інформації щодо діяльності організованої злочинності, її документування та притягнення до кримінальної відповідальності, надання упереджувальної інформації керівництву держави щодо формування загроз громадянам України, суспільству, державі з боку сепаратистських та незаконних воєнізованих збройних формувань, які діють у Криму та Донецьку.

Із метою вдосконалення протидії загрозам та небезпекам, які характерні сфері державної безпеки як складової національної безпеки України, з урахуванням специфічності діяльності суб'єктів забезпечення державної безпеки, на нашу думку, було б доцільно розглянути питання щодо можливості прийняття окремого Закону України «Про державну безпеку України», правовою основою для розробки якого

має стати Конституція України, у якій визначено, що забезпечення державної безпеки покладається на відповідні військові формування та правоохоронні органи держави, організація і порядок діяльності яких визначаються законом.

У Законі України «Про державну безпеку України» необхідно надати визначення терміну «державна безпека», визначити суб'єкти забезпечення державної безпеки, їх права та обов'язки, механізми взаємодії та координації.

У зв'язку з специфічністю змісту державної безпеки та діяльності її суб'єктів забезпечення в законі «Про державну безпеку України» слід визначити оперативно-організаційний принцип забезпечення державної безпеки» [22, с. 27], який надає змогу орієнтувати конкретну роботу суб'єктів забезпечення державної безпеки на оперативних напрямках діяльності та управлінських шляхах, її організуючих. Тобто, Закон України «Про державну безпеку України» повинен визначати: управлінські аспекти забезпечення державної безпеки, скерування діяльності, кадрове забезпечення, професійні аспекти та роботу з джерелами інформації.

Висновки.

1. Державна безпека – це форма (вид) забезпечення національної безпеки, яка реалізується державними інститутами з використанням розвідувальної, контррозвідувальної та оперативно-розшукової діяльності з метою охорони та захисту державного суверенітету, незалежності, конституційного ладу, територіальної цілісності, економічного, науково-технічного та оборонного потенціалу України, її державного управління та національних інтересів від зовнішніх та внутрішніх загроз з боку розвідувальних, терористичних та інших протиправних посягань спеціальних служб іноземних держав, організованих злочинних угруповань, окремих осіб та протидії скоєнню кримінальних корупційних правопорушень, які становлять загрозу національній безпеці України.

2. Вважаємо доцільним розмежувати законодавство у сфері державної безпеки за двома напрямками: законодавство у сфері внутрішньої безпеки та законодавство у сфері зовнішньої безпеки, з обов'язковим визначенням терміна «державна безпека» та його закріпленням у відповідному базовому законі.

3. Законодавчою основою забезпечення державної безпеки та мінімізації зовнішніх загроз у сфері державної безпеки є Закон України «Про розвідувальні органи України», який потребує доповнень.

4. Внутрішня безпека України як складова державної безпеки регламентується чинним законодавством України: «Про організаційно-

правові основи боротьби з організованою злочинністю», «Про Раду національної безпеки і оборони України», «Про Національну гвардію України», «Про оперативно-розшукову діяльність», яке не є вичерпним і повинно доповнюватися новими законами, що регламентують діяльність суб'єктів державної безпеки, зміст їх діяльності.

5. Прийняття Закону України «Про кримінальну (внутрішню) розвідку України» надасть змогу суб'єктам забезпечення державної безпеки, діючи в правовому полі, ефективно виявляти та ідентифікувати внутрішні загрози не тільки державній безпеці, а й національній безпеці України загалом.

6. У разі розробки базового закону «Про державну безпеку України» необхідно враховувати специфічність забезпечення державної безпеки її суб'єктами.

7. Визначені в Законі України «Про основи національної безпеки України» загрози у сфері державної безпеки свідчать про необхідність розширення суб'єктів забезпечення державної безпеки. До суб'єктів забезпечення державної безпеки також слід віднести: Розвідувальні органи України, Національне антикорупційне бюро України, спеціалізовані підрозділи по боротьбі з організованою злочинністю у правоохоронних органах України, які діють на підставі Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю».

1. Про основи національної безпеки України: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 39. – Ст. 351.

2. Про контррозвідувальну діяльність: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 12. – Ст. 89.

3. Про Службу безпеки України: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 27. – Ст. 383.

4. Про Національну гвардію України: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 17. – Ст. 594.

5. Про розвідувальні органи України: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 19. – Ст. 94.

6. Корж І. Ф. Державна безпека: методологічні підходи до системи складових поняття / І. Ф. Корж // Правова інформатика. – 2012. – № 4 (36). – С. 72–78.

7. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України: у 2-х ч. / під заг. ред. М. О. Потєбенька, В. Г. Гончаренка. – К.: ФОРУМ, 2001. – Ч. 1. – 855 с.

8. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / відп. ред. С. С. Яценко. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К.: А.С.К., 2003. – 926 с.

9. Чуйко З. Д. Деякі аспекти співвідношення понять національної та державної безпеки / З. Д. Чуйко // Конституція України – основа побудови правової держави і громадянського суспільства: тези доп. та наук. повідом. учасників Всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених та здобувачів (26–27 червня 2006 р.) / за заг. ред. М. І. Панова. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2006. – С. 9–12.

10. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. – 7-ме вид., переробл. та допов. – К.: Юридична думка, 2010. – 1288 с.

11. Гордієнко С. Г. Сутність та зміст поняття «державна безпека» / С. Г. Гордієнко // Стратегічна панорама. – 2003. – № 2. – С. 114–120.

12. Пилипчук В. Г. Еволюція наукових поглядів стосовно поняття «державна безпека» / В. Г. Пилипчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.textreferat.com/referat-11854-1.html>.

13. Пилипчук В. Г. Формування теоретико-правових основ забезпечення державної безпеки країни (кінець ХХ – початок ХХІ століття): монографія / В. Г. Пилипчук. – К., 2008. – 359 с.

14. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 22. – Ст. 303.

15. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 35. – Ст. 358.

16. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 47. – Ст. 2051.

17. Про невідкладні заходи із забезпечення державної безпеки: Указ Президента України від 04.11.2014 р. № 880/2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.president.gov.ua/public-info/.

18. Про рішення РНБО України від 20 липня 2015 р. «Про невідкладні заходи щодо нейтралізації загроз державній безпеці: Указ Президента України від 20.07.2015 р. № 474/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.president.gov.ua/public-info/.

19. Блистів Т. І. Концептуальні підходи до визначення методологічної функції законодавчого забезпечення національної безпеки України / Т. І. Блистів, В. Т. Колесник, П. Я. Пригунов, К. В. Карпова // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право: науковий журнал. Серія: Юридичні науки. – К., 2015. – № 4 (81). – 172 с.

20. Колесник В. Т. Концептуальна модель національної безпеки України // Імперативи розвитку цивілізації: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Інформаційна безпека у воєнній сфері. Сучасний стан та перспективи розвитку» (Київ, 31 березня 2015 року). – К.: ФОП О. С. Ліпкан, 2015. – № 2. – С. 167–170.

21. Ліпкан В. А. Національна безпека України: монографія / В. А. Ліпкан. – К.: Кондор, 2013. – 437 с.

22. Максимов А. Б. Тайний фронт холодної війни. Серія «Гриф секретности снят» / А. Б. Максимов. – М.: Вече, 2015. – 288 с.

Янчук А. А. Особенности совершенствования нормативно-правового обеспечения государственной безопасности Украины в современных условиях

Исследовано проблеми удосконалення нормативно-правового забезпечення державної безпеки України в сучасних умовах як важливої складової національної безпеки державства.

На основі проведених досліджень визначено авторські погляди на місце державної безпеки в системі національної безпеки України, проаналізовано законодавство, яке регламентує забезпечення державної безпеки, основні напрями діяльності її суб'єктів, на основі чого сформульовано авторське бачення стосовно визначення особливостей її нормативно-правового забезпечення в сучасних умовах.

Ключевые слова: Конституция Украины, государственная безопасность, национальная безопасность, правоохранительные органы, разведывательная деятельность, контрразведывательная деятельность, правоохранительная деятельность, сфера государственной безопасности.

Yanchuk A. O. Improvement features of regulatory-legal implementation of Ukraine's national security in modern conditions

The functioning of our state and the problem of national security acquire special attention in today's socio-economic and political conditions. It is stated in the article 17 of the Constitution of Ukraine that national security and protection of the state border of Ukraine are entrusted to the military formations and law enforcement agencies organization and procedure activities of which are determined by law.

Current legislation of Ukraine does not define such a definition as state security and does not determine its content. However, national security is mentioned in several laws of Ukraine, which regulate the national security of Ukraine and the implementation activities of its subjects.

Works of many experts-scientists in this sphere deal with the problem of the definition of national security or its contents, its forms and methods to ensure its place in the theory of national security and the formation of the conceptual apparatus.

Studying the opinions of scientists to determine the definition «state security» we believe that national security is a form (type) of national security, implemented by public institutions using intelligence, counter-intelligence and operational activities to protect and defend national sovereignty, independence, constitutional order and territorial integrity, economic, scientific-technical and defense potential of Ukraine, its governance and national interests from external and internal threats from intelligence, terrorist and other illegal encroachments of the special services of foreign states and organized criminal groups, individuals and combating criminal corruption acts which threaten the national security of Ukraine. National security implementation in the form of state security is realized in all spheres of national security of Ukraine.

One of the main objectives of national security of Ukraine should be the provision of Ukraine's internal security and protection of its state administration

from the influence of organized crime and other internal threats. The internal security of the state is the system of state bodies and institutions that have and implement the powers and means to protect Ukraine and its population from crime, corruption, subversion of criminal organizations and persons, dangerous social conflicts, man-made and natural disasters, epidemics and other threats that arise within the state. The internal security of the state is the subject of national security of Ukraine.

In our opinion, it would be appropriate to consider the possibility of adopting a separate law of Ukraine «On state security of Ukraine» in order to improve counteractions to possible threats and dangers in the field of state security as part of Ukraine's national security taking into consideration the specificity of the activities of national security subjects. The Constitution of Ukraine should be the legal basis for its development where it is defined that national security is entrusted to the military formations and law enforcement agencies organization and procedure activities of which are determined by law.

The law «On state security of Ukraine» should include the definition of state security, subjects of state security implementation, their rights and responsibilities, mechanisms of cooperation and coordination.

Key words: *Constitution of Ukraine, state security, national safety, law enforcement authorities, reconnaissance activity, kontrolno-vidval'na activity, law-enforcement activity, sphere of state security.*

Стаття надійшла 27 січня 2016 р.